

**Jornada de treball sobre MALALTIES EMERGENTS
Les demandes d'associacions d'afectats i afectades a la ciutat de
Barcelona.**

Organització: CAPS: Centre d'Anàlisi i Programes Sanitaris

Col·laboració: APQUIRA; ACAF; ENSALUT; COL·LECTIU RONDA,
ASCSFCEM

“No somniar, no esperar, no creure en alguna cosa, es com no existir”

Margarita Xirgu

Data: 29 de Novembre de 2014, 10h30-14h

Lloc: Sala d'actes de Col·lectiu Ronda

RESUM:

El dia 29 de novembre de 2014, al local del Col·lectiu Ronda es va celebrar una Jornada sobre Malalties Emergents organitzades pel CAPS donant veu als col·lectius que treballen per promoure canvis en relació al medi ambient i l'afectació sobre la salut com les malalties emergents. Es va debatre sobre les necessitats i mancances de la població afectada, així com possibles solucions pels problemes actuals. S'ha presentat el blog creat com eina de suport i feedback constant entre el CAPS i les i els usuaris.

INTRODUCCIÓ:

Les malalties emergents són un conjunt ample de síndromes que tenen una relació medio-ambiental, podem estar entrecruades en el seu origen i que estan relacionades amb afectació crònica i discapacitant, i que de vegades podem millorar en evitar l'exposició a agents com productes químics: desinfectants, dissolvents, hidrocarburs, entre altres radiacions electromagnètiques. Son elles: la Sensibilitat Química Múltiple (SQM), el Síndrome Fatiga crònica (SFC); la Fibromialgia (FM); la Sensibilitat electromagnètica (EHS); la Lipoatròfia Semicircular. Estudis recents evidencien també la relació mediambiental amb malalties prevalent com son el trastorn per dèficit d'atenció i hiperactivitat (TDAH), Malalties al·lèrgiques i asma; malalties autoimmunes: encefalitis, artritis, entre altres, i malalties neurodegeneratives, endocrines, cardiovasculars, metabòliques com la Diabetes l'obesitat, diversos tipus de càncer, com el de càncer de mama i l'autisme.

Aquesta problemàtica és un tema de salut pública donat que les alteracions mediambientals són generalitzades. Els col·lectius més vulnerables són nens i nenes, dones embarassades, persones majors i persones amb malalties cròniques de base i discapacitat; les dones, personal que treballa directament amb fitosanitaris i llocs de treball que necessiten de forma recurrent l'ús d'insecticides; persones exposades en lloc de treball a radiacions electromagnètiques.

Els llocs més vulnerables són llavors guarderies, biblioteques, centres d'atenció a la salut, residències d'avis; edificis sense ventilació natural; llocs de treball que necessiten de forma recurrent fumigacions com són: laboratoris d'hospitals i centre de salut i recerca; menjadors públics, entre altres.

MANCANCES EVIDENCIADES PELS COL·LECTIUS:

S'han descrit les següents mancances/ necessitats:

1- Administració/ Servei Socials/Serveis Sanitaris

1.1- Recursos Humans:

- Desconeixement de les malalties per part del personal administratiu, de seguretat, treballadores socials, personal sanitari, inclòs Unitats d'atenció primària teòricament especialitzades en l'atenció a les malalties emergents.
- Manca de coneixement i forma d'actuació del personal treballador de serveis socials que atenen a les persones afectades en els seus domicilis: actuació amb discriminació i estigmatització d'aquesta població: (la consideren amb fòbia social/malalties psiquiàtriques); fan servir perfums i/o productes de neteja com dissolvents i insecticides.
- Desconeixement mèdic i sanitari d'aquestes malalties que porta a diagnòstics erronis de malaltia psiquiàtrica/inadaptació social, medicalització de la salut mental de forma innecessària i ingressos involuntaris a psiquiatria.
- Manca de coneixement de les malalties a l'hora de fer les baixes laborals tant per part de l'empresa/mútua com per part de l'Institut Català de la Salut
- Manca de coneixement de la problemàtica per part de la població civil, i consegüentment actituds de discriminació i estigmatització.

1.2- Edificis/ Instal·lacions/Parcs públics:

- Instal·lacions i utilització de productes fitosanitaris per combatre les plagues sense fer servir les condicions de precaució.
- Fumigacions fetes en diversos llocs públics i privats: centres i patis hospitalaris (inclòs els que tenen Unitat d'atenció a la Fatiga Crònica i malalties emergents), presons, restaurants, hotels, biblioteques, centres cívics, museus, botigues i centres comercials, escoles, transports públics com metro, AVE, tren, autobusos entre altres (biocides a l'interior i herbicides a les vies), parcs, jardins i tot tipus de vegetació.
- Fumigacions sense complir el principi de precaució: avisar treballador/res, presa de mesures preventives del personal que fumiga i usuàries de l'espai,; no ventilació natural; reservar un període inactiu de 48h post fumigació. S'aplica en horari diürn i nocturn.
- Us inclòs de plaguicides prohibits i que són responsables per l'extinció de les abelles : Imidacloprid: prohibit per la EU contra l'extinció de les abelles.

- Coordinació interdepartamental (Parcs i Jardins - Neteja Viària) perquè els treballadors que utilitzen bufadors en els carrers no els facin servir en zones recentment tractades amb fitosanitaris, per evitar la seva pròpia exposició als residus dels productes, i la de la ciutadania.

- Manca d'informació dels fitosanitaris i mesures preventives per part de treballadors/res que fumiguen.

- Instal·lacions amb Wi-fi i altres camps electromagnètics.

- Partícules inferiors a 2 mm exposades a l'atmosfera secundàries a processos d'incineració/ biomassa que agreugen malalties autoimmunes i respiratòries.

- Edificis malalts, tant públics com privats: hotels, escoles, biblioteques, museus, centres cívics, entre altres amb l'ús de productes fitosanitaris i radiació electromagnètica que limiten l'ús de la població.

1.3- Col·lectius afectats:

- Persones afectades en la seva salut, de vegades de forma crònica i discapacitant tant a nivell laboral com a nivell familiar/personal, canviant tot el paradigma de la persona.

- Persones que pateixen discriminació de forma freqüent per part de la societat, per part del personal sanitari i de les administracions públiques i privades, inclòs dels serveix pensats en fer-li suport;

- Persones que pateixen discriminació/ maltractament familiar per manca de coneixement del problema i moltes vegades sustentades pels poders sanitaris i administratius

- Mancances econòmiques, donat que malaltia suposa una despesa sanitària excessiva i de forma continuada ja que no existeix en l'actualitat tractament curatiu. Tindre en compte que deixen de treballar, de vegades sense cap subvenció econòmica.

- Persones afectades pateixen un procés solitari, gairebé sense cap tipus de suport laboral o familiar, i viuen excloses del dia a dia.

- Persones que canvien tota la seva vida: deixen la feina, canvien de casa i se'n van a la muntanya o pobles aïllats.

PUNTS POSITIUS A RESSALTAR:

-Existència de pàgines web oficials de diferents ajuntaments i localitat que donen informació sobre els tractaments amb fitosanitaris que es fan, tan per districte, com els dies de les fumigacions, ben com els productes que fan servir.

-Existència d'un Document de Consens sobre Sensibilitat Química Múltiple, 2011; un protocol d'actuació en Urgències mèdiques a les persones afectades; un protocol d'actuació en la Lipodistròfia Semicircular

PROPOSTES:

Les propostes fetes són en diverses línies d'actuació, basades en el principi de precaució.

1.1- Prevenció de les malalties i dels ecosistemes:

- Reducció de la carga tòxica ambiental: insecticides, hidrocarburs, solvents, dissolvents, i altres productes fitosanitaris, wi-fi, camps electromagnètics, etc.
- Prevenir l'alliberament de partícules resultats de les incineradores, i productes de biomassa.
- Informació de les fumigacions que es realitzen, els dies, hores, llocs, el productes que es fan servir amb antelació prèvia. Avís en les comunitats i barris.
- Evitar llocs públics i privats amb ambientadors, detergents aromàtics, entre altres productes desencadenants de les malalties.

5.2- Fumigacions:

1. Fer servir alternatives no tòxiques a les aplicacions d'insecticides, mesures físiques i mecàniques, descrites també en el Quaderns de la Bona Praxis " El medi ambient i la salut", setembre 2012

2. *En cas de no ser possible alternatives no tòxiques:*

- Avisar els dies i productes de les fumigacions els serveis públiques i privats, amb antelació de al menys una setmana
 - Fer servir guants, mascareta, protecció ocular i roba adient per procés de fumigació.
 - Aplicar fumigacions en llocs on fins 48h no hagi cap activitat laboral o d'altres, amb possibilitat de ventilació natural de l'espai
- Evitar fumigar en parcs, a l'aire lliure i preferir mesures mecàniques com treure les plantes, netejar la brossa i residus.

5.3- Actuacions:

- Informació i sensibilització adequada de la problemàtica per part de treballadors/es funcionàries dels serveis públics i privats
- Sensibilització de la societat cap a les persones afectades i les malalties emergents
- Pàgines web/Informació sobre llocs públics i privats de la ciutat sense wi-fi; que facin servir alternatives no tòxiques en el combatre a les plagues, entre altres mesures ecològiques i protectores de la salut humana i dels ecosistemes.
- Edificis Saludables: reconstruir/adaptar els actuals edificis malalts i construir nous edificis amb ventilació natural obligatòria, tenint en consideració la seva localització, els materials de construccions empleats, les característiques de l'edifici en termes d'estructura i aprofitament energètic de manera que en el futur pugui ser considerat un edifici saludable on es reuneixen les condicions idònies per l'expressió màxima de la salut, combinant estètica, disseny i ecologia.
- En la mesura del possible els materials haurien de ser naturals, fent servir suro, cotó, metall, fusta sense productes envernissats, ceràmica, cristall, alumini, parets d'acer, guix, pintura ecològica, no ús de wifi, internet per cable, possibles llocs de descarregar de l'energia electrostàtica i electromagnètica. És necessari el treball en equip entre professionals multidisciplinaris en àrees com arquitectura, salut pública, disseny, construcció civil, científics i científiques expertes en el tema.
- Espais d'oci públics i privats adaptats a les persones afectades, com piscines sense clor, parcs naturals sense fumigacions, entre altres

5.4- Camps electromagnètics:

- Informació al i la consumidora sobre els efectes adversos dels mòbils i dels camps electromagnètics
- Limitar la instal·lació d'antenes parabòliques de forma indiscriminada.
- Limitar l'ús de mòbil a criatures amb menys de 14 anys
- Fer servir internet per cable en els edificis, principalment llocs vulnerables com escoles, biblioteques, centres cívics, entre altres

5.5- Àmbit Sanitari:

- Formació a professionals sanitaris sobre les malalties, com prevenir-les, diagnosticar-les i l'adient abordatge terapèutic.

- Formació a estudiants de carreres sanitàries: possibilitat d'una assignatura Medicina Ambiental
- Creació d'un servei de Mediació: entre serveis socials i associacions sobre les necessitats individualitzades, on es contempli aportació econòmica per discapacitat; suport econòmic a les despeses sanitàries, al canvi de casa cas sigui necessari, els canvis en llocs de treball, entre altres.
- Comissions coordinació dels Districtes: reunions periòdiques i de coordinació: PADES, Salut Mental, i altres associacions prestadores de serveis socials
- Empreses prestadores dels serveis d'ajuda a domicili: acordades amb l'Institut Municipal de Serveis Socials amb protocols comuns
- Treball conjunt amb professionals i associacions amb capacitat d'entendre la persona afectada
- Recepció de la demanda de visita i atenció domiciliària o no en horari de no neteja dels centres i que compti amb facilitats de mobilitat
- Actualització del Document de Consens sobre Sensibilitat Química Múltiple del 2011, document referent a nivell Internacional sobre el Síndrome
- Realitzar altres Jornades de seguiment, amb altres districtes de Catalunya.

5.5.1- Actuació mèdica:

- Tracte humà, digne i empàtic davant de la problemàtica. Evitar tracte amb discurs de cronicitat i discapacitat de per vida sense altres opcions, versus informació amb esperança sobre les malalties
- Realitzar un diagnòstic adient, i que compti amb un diagnòstic Diferencial
- Contemplar relació entre malalties i seu estat i les condicions laborals i mediambientals
- Aportar informació i consells sobre serveis socials i associacions de suport a les malalties emergents,
- Sensibilitat de professionals de L'ICAM que aproven baixes mèdiques/discapacitat per aquestes malalties
-

5.6- Altres Actuacions:

- Reconèixer i premiar iniciatives públiques i privades de prevenció de les malalties, tal com ha fet l'ajuntament de Sant Cugat que s'ha declarat sensible a les malalties emergents.
- Fer suport a grups d'investigació científica que estan treballant actualment aquestes malalties.
- Realitzar sessions periòdiques d'avaluació i necessitats de la població entre les associacions d'afectats i afectades i serveis públics

- Acord Ple de la Ciutat de Barcelona que sigui Sensible aquestes malalties, amb 1 data prèvia.
- Creació d'una assemblea de països, una assemblea de la OMS on es reconegués les malalties.

A les jornades s'ha pogut debatre sobre les necessitats actuals de la població afectada per malalties mediambientals, i de la que es troba en risc. Les propostes són multidisciplinàries i amples que visen des de la prevenció primària, a la secundària, a una millor comprensió de la problemàtica, amb sensibilització per part de les entitats competents sobre les malalties i forma d'actuació.

Ha quedat clar que és una població que pateix molta discriminació per la part sanitària, on les malalties es confonen amb trastorns psiquiàtrics, discriminació dels serveis públics, i moltes vegades també discriminació de la família, i són moltes vegades les associacions que fan el suport jurídic, psicològic fins i tot econòmic de moltes persones afectades. Falta suport social i públic a la problemàtica.

És important també ressaltar que aquestes malalties es poden prevenir si es té present les condicions de neteja, higiene, equipaments i construcció dels edificis i llocs de treball, fent servir productes ecològics, alternatives no tòxiques a fumigacions, internet per cable, ventilació natural en edificis, entre altres comentats.

És necessari formar estudiants i professionals sanitaris sobre les malalties, i un adient abordatge terapèutic, que tindre com objectiu la milloria de la salut de la població i la seva qualitat de vida.

És indispensable que les entitats polítiques treballen conjuntament amb col·lectius de persones afectades, professionals i científiques expertes en el tema de forma a crear lleis i mesures polítiques que puguin prevenir i tractar de forma correcta aquestes malalties. Seria oportú la realització d'altres Jornades Multidisciplinàries de forma a seguir debatent i a treballar conjuntament sobre malalties tan actuals com són les malalties emergents, mediambientals.

BIBLIOGRAFIA:

Disruptors Endocrins, Europa: www.medioambiente.ue

Disruptors Endocrins, ISTAS:

http://www.ccoo.es/comunes/recursos/1/doc140981_Informe_disruptores_endocrinos.pdf

Document de Consens: Sensibilidad Química Múltiple:

http://www.msssi.gob.es/organizacion/sns/planCalidadSNS/pdf/equidad/SQM_documento_de_consenso_30nov2011.pdf

Bioiniciativa 2012, (resumen español):

<http://www.apdr.info/electrocontaminacion/Documentos/Investigacion/bioiniciativa/2012/Bioiniciativa.2012.Resumen.Publico.pdf>

Lipoatrofia Semicircular, protocol:

www.gencat.cat/treball/departament/centre_documentacio/publicacions/

Protocol d'Actuació en Emergències Mèdiques SSQM:

http://www20.gencat.cat/docs/canalsalut/Home%20Canal%20Salut/Professionals/Temes_de_salut/Hipersensibilitat_quimica_multiple/documents/revisio_HSQ_Murgencies_AATRM_2_06_2010.pdf.pdf

[Pla de la governança radioelèctrica pàg..web ajuntament](#) (Mapeig de les antenes electromagnètiques de la ciutat)

Quaderns de la Bona Praxis "[El medi ambient i la salut](#)", setembre 2012